

İCRA ve İFLÂS HUKUKU

GENEL BİLGİLER

© Bu doküman eğitim amacıyla hazırlanmış ve öğrenciye verilmiştir. İzinsiz çoğaltılması ve satılması halinde gerekli cezaî ve hukukî yollara başvurulacaktır.

TEMEL BAZI KAVRAMLAR

- ❑ Takip Hukuku (Cebri İcra Hukuku) / İcra ve İflâs Hukuku
- ❑ Alacak – Borç / Alacaklı – Borçlu
- ❑ Takip İşlemi
- ❑ Kanunda Belirtilen Bazı Kavramlar

TAKİP HUKUKU

CEBRÎ İCRA HUKUKU

İCRA VE İFLAS HUKUKU

Takip hukuku veya cebrî icra hukuku, icra ve iflâs hukuku zaman zaman birbirinin yerine kullanılmakla birlikte **takip hukuku daha genel ve üst bir kavramdır.** Zira, icra hukuku ve iflâs hukuku, takip hukuku içinde yer alan alt bölümlerdir. Bunların dışında, konkordato, tasarrufun iptali davası, ihtiyati haciz, icra suçları da takip hukuku içinde düzenlenmekle birlikte, aslında gerçek anlamda ne icra ne de iflâs prosedürüne dâhildir.

ALACAK-BORÇ / ALACAKLI-BORÇLU

- Alacak-Borç ve Alacaklı-Borçlu kavramları özellikle borçlar hukukunda kullanılan anlamından daha geniş bir anlama sahip olup, takibin konusunu ve taraflarını ifade etmek için kullanılır.
- **Alacak-Borç:** Takip hukuku talepte bulunan kimsenin maddî hukuktan kaynaklanan talebinin elde edilmesine hizmet etmekle birlikte, bu talebin konusu ne olursa olsun takip hukuku bakımından genel olarak alacak veya borç biçiminde ifade edilmektedir. Takipte alacak veya borç kavramları, bir noktada davada kullanılan, dava konusunun (müddeabih) takipteki karşılığıdır.

□ **Alacaklı-Borçlu:** Takip hukukunda takibin tarafları olarak alacaklı ve borçlu yer alır. Takip hukukunda da alacaklı ve borçlu olarak iki taraf bulunmaktadır. Takibin şekli ne olursa olsun bir tarafta alacaklı diğer tarafta da borçlu yer alır. Alacaklı veya borçlunun mutlaka maddi hukuk açısından da alacaklı ya da borçlu olması gerekmez. Gerçekte alacaklı olmayan kişi de bir takip yaparsa alacaklı sıfatını alır. Ancak bu kişi gerçekte alacaklı değilse, yaptığı takibin başarı ile sonuçlanması kural olarak mümkün olmaz.

TAKİP İŞLEMLERİ

İcra takiplerine yöne ve şekil veren işlemlere takip işlemleri denir.

İCRA TAKİP İŞLEMLERİ

İcra organları tarafından, borçluya karşı yapılan, cebrî icranın ilerlemesini sağlayıcı nitelikte işlemlerdir. Örneğin, ödeme ve icra emri tebliği, haciz, satış işlemleri.

İcra organının her işlemi icra takip işlemi değildir. Bu açıdan icra organlarının işlemleri, icra takip işlemleri ve icra takip işlemi sayılmayan icra organı işlemleri olarak ayrılabilir.

Bir icra işleminin **icra takip işlemi** sayılabilmesi için:

- İcra organı tarafından,
- Borçluya karşı yapılması ve
- İcra takibinin ilerlemesini

sağlayıcı nitelikte olması gerekir.

Bir işlemin icra takip işlemi sayılmasına kanunda özel bir takım sonuçlar bağlanmıştır. Özellikle, icra tatil ve talikleri sırasında, kanunda belirtilen durumlar dışında icra takip işlemleri yapılamaz (m. 51-55). İcra takip işlemiyle zamanaşımı kesilir.

TARAF TAKİP İŞLEMLERİ

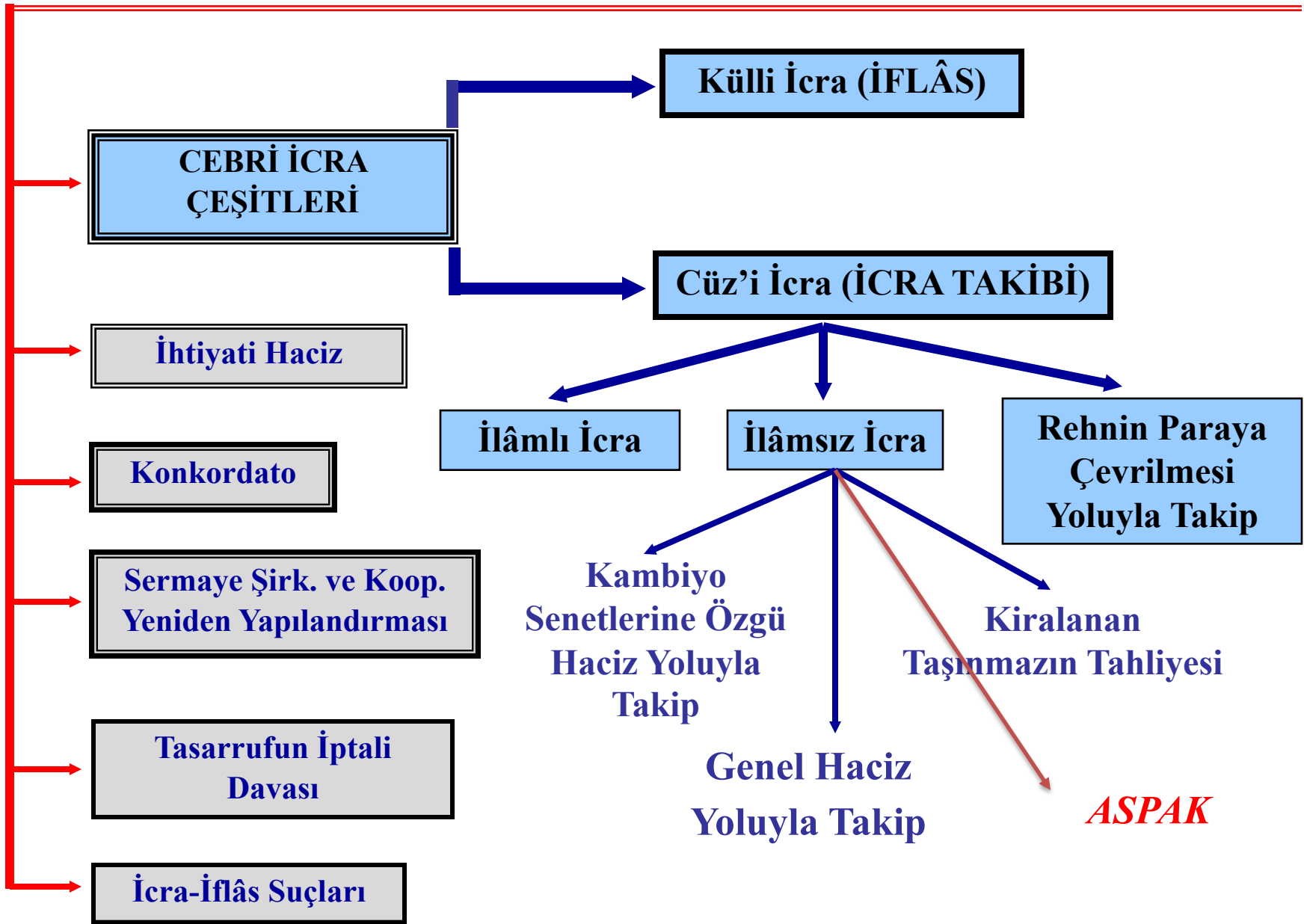
Taraf takip işlemi genel anlamıyla, takip prosedürü içinde tarafların yaptıkları, takibe yön ve şekil veren, çoğunlukla da icra takip işlemlerinin yapılmasını sağlamaya yönelik işlemlerdir. Bir çok icra takip işleminin yapılması taraf takip işlemine bağlanmıştır. Örneğin, takip, haciz ve satış talepleri. Takip talebi olmadan ödeme emri gönderilemez; haciz ve satış talebi olmadan kural olarak icra müdürü kendiliğinden haciz ve satış yapamaz.

KANUNDA BELİRTİLEN BAZI KAVRAMLAR

(İİK m. 23)

İİK m. 23'te bazı kavramların icra ve iflâs hukukunda ne anlamda kullanıldığı ya da daha doğru bir ifade ile neleri kapsadığı özel olarak belirtilmiştir. Bu kavramlar, diğer hukuk dallarında içerdikleri anlamın dışında İcra ve İflâs Kanunu'nun uygulaması bakımından 23. maddede belirtilen içeriği ile anlaşılmalıdır. Örneğin, ipotekten ve taşınır rehninden ne anlaşılacağı ayrıntılı şekilde belirtilmiştir ve bu belirleme maddî hukuktan biraz daha geniş bir anlam ifade etmektedir.

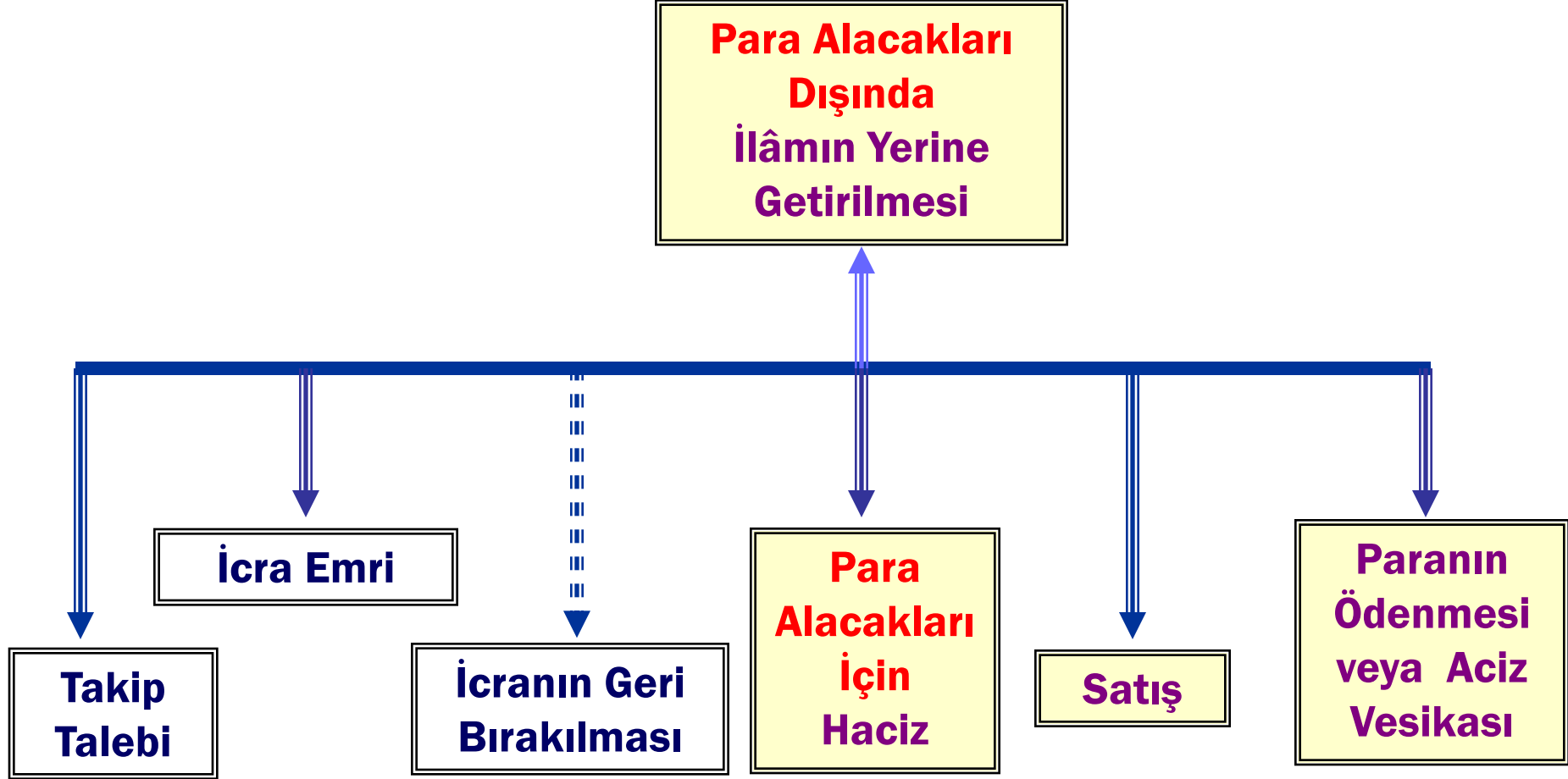
İCRA VE İFLÂS KANUNU'NDA DÜZENLENEN KURUMLAR

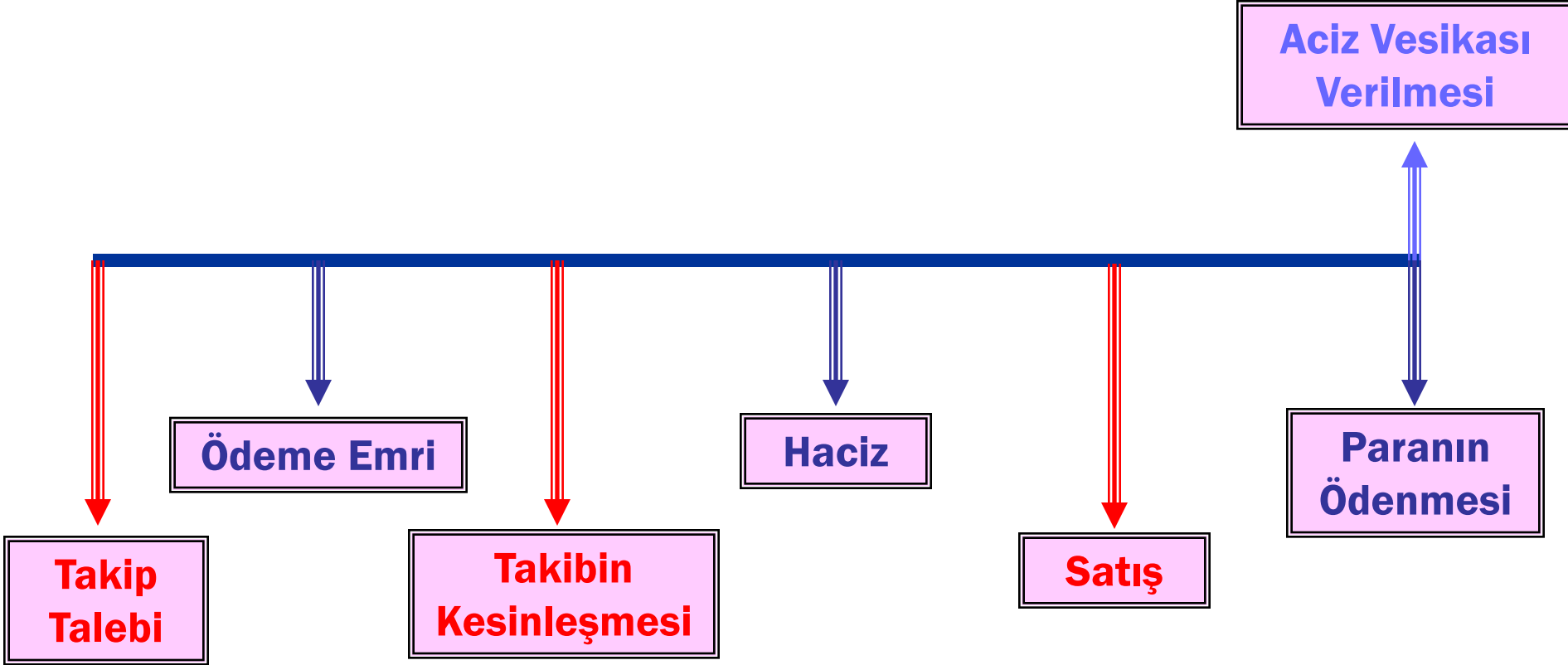

İLÂMLI İCRADA TAKİBİN AŞAMALARI

(m. 24-41)

İLAMSIZ İCRADA TAKİBİN AŞAMALARI

AMME (KAMU) ALACAKLARININ TAHSİLİ

- ❑ Kamu alacakları, İcra ve İflâs Kanunu'na göre değil, **6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usûlü Hakkında Kanun** hükümlerine göre tahsil edilmektedir. Ancak, devlet, il özel idaresi ve belediyelerin özel hukuktan kaynaklanan alacaklarının tahsili İcra ve İflâs Kanunu'na göre yapılır **(m. 47)**.
- ❑ 6183 sayılı Kanun, kamu alacakları bakımından sadece icra hukukuna ilişkin hususları düzenlemiş olup **kamu alacağından dolayı iflâs yoluyla takip yapılması** veya **başlamış takip içinde yer alınması** İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre olacaktır.

İCRA VE İFLÂS HUKUKUNUN KAYNAKLARI

- İcra ve iflâs hukukumuzun en önemli kaynağı, önce 1929 yılında 1424 sayılı Kanunla esasen İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'ndan iktibas edilen; ancak 1932 yılında önemli değişiklikler yapılarak kabul edilen **2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunumuzdur**. İcra ve İflâs Kanunu'nda bugüne kadar bir çok değişiklikler yapılmıştır.
- İcra ve iflâs hukukumuzun diğer kaynakları, **14. madde** gereğince çıkarılan, 1932 tarihli **İcra ve İflâs Kanunu Nizamnamesi (Tüzüğü)** ve **İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'** dir.
- Ayrıca, İcra Müdür ve Yardımlarının Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği
- 309ü maddesi gereğince çıkartılan Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasına Dair Yönetmelik
- Mahcuz Malların Muhafaza Edileceği Adalet Bakanlığı Depo ve Garajlarının Çalıştırılmasına Dair Yönetmelik
- Adalet Bakanlığına Ait Depo ve Garajlarda Muhafaza Edilen Mahcuz Mallar İçin Alınacak Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ
- İflâs İdaresi Ücreti, Yazı ve Tebliğ Masrafı Tarifesi
- Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik
- Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik
- Konkordato Gider Avansı Tarifesi
- Ayrıca diğer kanunlar da icra iflâs hukuku ile ilgili hükümler de kaynak oluşturmaktadır.
- Bunlar dışında icra ve iflâs hukukunda Yargıtay içtihatları çok önemli bir kaynaktır. Bu önemi sebebiyle Kanunda açıkça Yargıtay'ın icra ve iflâs işlerine ilişkin kararlarının düzenli olarak yayınlanacağı belirtilmiştir (**m. 14, II**). Doktrinde ileri sürülen görüşler ve yapılan çalışmalar da icra ve iflâs hukukunun başka bir kaynağını oluşturmaktadır.

CEBRÎ İCRA HUKUKUNDA MENFAAT DENGESİ

- Hak, hukuk düzenince korunan bir menfaat olup, icra hukukunda da maddî hukukun tanıdığı hakkın da korunması sağlanmalıdır.
- Gerek kanunkoyucu, kuralları koyarken gerekse icra hukukunun uygulanması sırasında tüm icra organları (icra daireleri, mahkemeler) taraflar ve takip içinde yer alan ilgililerin haklarıyla bağlantılı menfaatlerini gözetmeli ve korumalıdır. Takip hukuku alacaklının alacağına kavuşmasını sağlarken, borçlu ve duruma göre üçüncü kişilerin menfaatini gözardı etmemeli, onları hukukun zorladığı bir alanda haklarını koruyamaz ve temel haklara aykırı şekilde korunamaz hale getirmemelidir.
- Kanunkoyucu takibin değişik aşamalarında taraf menfaatlerini gözeterek düzenlemeler yapmıştır. Örneğin, takibin başında alacaklının takibe başvurmasını korumuş, ancak diğer yandan takibe itiraz yoluyla borçluya savunma imkânı tanımış, borçlunun tüm malvarlığının haczine de izin vermemiştir. Bununla birlikte, bazı düzenlemeler menfaat dengesini bozan, hatta anayasal ve temel haklara ilişkin ilkeleri zedeleyen nitelik taşımaktadır.
- Başta icra daireleri olmak üzere, icra organları da, başta mevzuat çerçevesinde hareket ederek bu menfaat dengesini gözetmeli, diğer yandan da kendilerine takdir hakkı tanınan durumlarda karşılıklı menfaat dengesine uygun iş ve işlem yapmalı, bu çerçevede kararlar vermelidir. Bu konuda en pozitif düzenleme **m. 85, son f.** hükmüdür.

CEBRÎ İCRA HUKUKUNDA TEMEL HAKLARIN GÖZETİLMESİ

- Cebrî icra çoğu kez kişilerin malvarlıklarına, özel hayatlarına, hatta duruma göre özgürlüklerine de müdahale sonucunu doğuran bir alan olduğundan, tüm hukuk alanlarında olmakla birlikte, bu alanda temel hakların korunması ve gözetilmesi daha da önem taşımaktadır. Kanunkoyucu ve uygulamacılar, cebrî icra hukuku alanında bu düşünceyle hareket etmek durumundadırlar (AY m.11). Anayasa ile teminat altına alınan temel haklar her derecede ve alanda korunmak ve gözetilmek durumundadır.
- Cebrî icra bakımından özellikle dikkat edilmesi gereken haklar şunlardır:
  - Hukuk devleti-hak arama özgürlüğü (AY m. 2; m.36)
  - Sosyal devlet (AY m. 2)
  - Adil yargılanma ve hukukî dinlenilme hakkı (AY m. 36)
  - Eşitlik ilkesi (AY m.10)
  - Ölçülülük (Oranlılık) İlkesi (AY m. 13)
  - İnsan onuru (AY Başlangıç Kısmı; AY m. 17)
  - Yaşam hakkı ve kişiliğin korunması (AY m. 17; m. 38, VI)
  - Ailenin ve çocukların korunması (AY m. 41)
  - Konut dokunulmazlığı (AY m. 21)
  - Mülkiyet hakkı (AY m. 35; m. 20)
  - İlgili diğer temel haklar (AY m. 24; m. 49 vd.; m. 22; m. 23)

CEBRÎ İCRA HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER

Temel Yargılama İlkelerinin Cebri İcra Hukukunda Uygulanması

- Tasarruf İlkesi
- Taraflarca Getirilme
(Hazırlama) İlkesi
- Takibin İcra Organlarınca
Yürütülmesi İlkesi
- Doğrudanlık İlkesi
- Takip (Usûl) Ekonomisi İlkesi
- Alenilik İlkesi
- Yazılılık-Sözlülük İlkesi
- Tarafların Takipte Temel
Yükümlülükleri

İcra Hukukunun Kendine Özgü İlkeleri

- Kanunîlik İlkesi
- Para Alacakları ve Diğer
Alacakların Ayrılması İlkesi
- Paraya Çevirme İlkesi
- İcra Yollarının Belirli ve Sınırlı
Olması İlkesi
- İcra Tedbirlerinin Belirli ve
Sınırlı Olması İlkesi
- Şekle Sıkı Bağlılık İlkesi
- Alacak ve Alacaklılar Arasında
Öncelik

İCRA TEŞKİLÂTI (İCRA ORGANLARI)

ASIL İCRA ORGANLARI

- *İcra Dairesi*
- *İcra Mahkemesi*
- *BAM'nin icra-ıflâs işleri ile görevli hukuk daireleri*
- *Yargıtay'ın icra-ıflâs işleri ile görevli hukuk daireleri*

YARDIMCI İCRA ORGANLARI

- *Genel Mahkemeler*
- *Savcı ve Adalet Müfettişleri*

İCRA DAİRESİ (m. 1)

İcra Dairesinin Yapısı ve İcra Dairesi Görevlileri

- Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunur **(m. 1, I)**. Nüfus ve işi çok olan yerlerde birden fazla icra dairesi kurulabilir.
- İcra dairesinin başında bir **icra müdürü** bulunur ve müdür icra dairesinin sorumlu amiri durumundadır **(Niz. m. 3, I)**. İcra müdürünün yanında yeteri kadar müdür yardımcısı, kâtip, mübaşir, muhasip gibi diğer yardımcı personel bulunur **(m. 1, II)**.
- İcra müdürü, icra müdür yardımcısı veya icra kâtibinin herhangi bir nedenden dolayı yokluğu halinde görev ve yetkileri, mahkeme yazı işleri müdürü veya zabıt katibi tarafından yerine getirilir **(m. 1, VII)**.

İcra Dairesi Görevlilerinin Yetkileri

- İcra dairesi bağımsız olup, yaptığı işlemlerden dolayı her daire makam ve merci ile doğrudan haberleşebilir **(m. 359, 357, 367)**.
- Her ne kadar icra dairesi, icra mahkemesinin genel ve daimi gözetim ve denetimi altında ise de **(m. 13)**, icra mahkemesine bağlı bir organ değildir. Bu sebeple icra dairesi mevzuat tarafından kendisine verilmiş yetkileri doğrudan, icra mahkemesinden talimat almaya ihtiyaç duymadan kullanabilir. Ancak, icra dairesi görevlileri kanuna aykırı hareket ederse yaptığı işlem ilgilinin şikâyeti üzerine icra mahkemesi tarafından denetlenir, iptal edilip, düzeltilebilir **(m. 17)**.
- İcra dairesi icabında zor kullanma yetkisine de haizdir **(m. 80, 24-32)**. Bu çerçevede kolluk kuvvetlerine ve köy muhtarlarına emir verebilir **(m. 81)**. İcra dairesi bölgesi dışında yapılan işlemler için (özellikle haciz ve satış için) başka yer icra dairelerine istinabe edebilir **(m. 79, II, 360)**.
- Bu genel yetkileri dışında mevzuattan kaynaklanan yetkileri de kullanır.

İcra Dairesi Görevlilerinin Görevleri

- ❑ İcra müdürü alacaklının alacağına kavuşması için gerekli işlemleri yapar, ancak tarafların menfaatlerini de kanuna uygun şekilde bağdaştırmak zorundadır.
- ❑ İcra dairesinin genel olarak icra takibinin aşamasındaki görevleri şunlardır:
  - İcra dairesi takip talebini alır,
  - Duruma göre ödeme veya icra emri gönderir,
  - Borçlunun mallarını haczedip satar, sıra cetveli düzenler,
  - Satıştan elde edilen parayı alacaklıya öder veya alacaklılar arasında paylaşır, icabında aciz belgesi verir.
- ❑ İcra dairesi doğrudan yaptığı işlemler yanında, bunlara ilişkin olan tamamlayıcı işlemleri de yapar.

İcra Dairesi Görevlilerinin Görevleri

- İcra müdürü bazı görevlerini yaparken takdir yetkisini kullanır. Örneğin, haczedilecek mallar konusunda bazı durumlarda takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak bazı görevlerini yaparken hiçbir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Örneğin, takip talebi üzerine ödeme emri düzenleyip göndermek, haciz talebi üzerine borçlunun mallarını haczetmek, satış talebi üzerine satış yapmak zorundadır. Ancak, icra dairesinin bu işlemleri yapması için tarafların kendi yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekir. Örneğin, işlem masraf gerektiriyorsa bu masrafın ödenmesi gerekir.
- İcra dairesi kendisine verilen görevleri yapmak zorundadır, olumlu veya olumsuz mutlaka bir işlem tesis etmek, karar vermek zorundadır.
- Kanun, icra dairesinin bazı işlemleri için süreler öngörmüştür. Örneğin, **m. 9, I, 61, I, 79, I, 112, I, 133, 262, II**. İcra müdürümü yapması gereken işlemi uygun süre içinde yapmalıdır.
- İcra dairesi görevlerini yerine getirmez, geciktirir, gereği gibi yapmaz, tarafların menfaatini gözetmezse, icra dairesi icra mahkemesinin gözetim ve denetimi altında olduğundan **(m. 13)**, icra mahkemesine **şikâyet** yoluna başvurabilir **(m. 16-18)**.

İcra Dairesi Görevlilerinin Yükümlülükleri

İcra Dairesinin Olumlu Yükümlülükleri

- Dosya ve Tutanak Düzenlemek (*m. 8; Yön. m.22*)
- Elektronik İşlemlerin gereği gibi yerine getirilmesi (*m. 8/a; Yön. m. 16*)
- Paranın Ödenmesi ve Değerli Eşyanın Muhafazası (*m. 9; Yön. m. 92, m. 93*)

İcra Dairesinin Olumsuz Yükümlülükleri

- İş Görme Yasağı (*m. 10*)
- Akit Yapma Yasağı (*m. 11*)

İcra Dairesi Görevlilerinin Sorumlulukları

□ Hukukî Sorumluluk

- Tazminat Sorumluluđu (*m. 5, 7*)
- Zimmet Dolayısıyla Sorumluluk (*m. 6*)

□ Cezaî Sorumluluk

- *TCK*'nın ilgili hükümleri uygulanır.

□ Disiplin Sorumluluđu

- *13. ve 13a maddeleri* çerçevesinde disiplin sorumluluđu yoluna gidilebilir.

İCRA MAHKEMESİ (m. 4)

İcra Mahkemesinin Niteliđi

Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde bir icra mahkemesi bulunur. Ayrı bir icra mahkemesi bulunmayan yerlerde, o yer asliye hukuk mahkemesi icra mahkemesi görevini de yapar. İcra mahkemeleri 2004 yılına kadar tetkik mercii olarak isimlendirilmişti; 5092 sayılı Kanun ile icra mahkemesi adını almıştır. İcra mahkemeleri tek hâkimli özel mahkemelerdir.

- ❑ İcra dairesinin işlemlerinin kanuna uygun ve doğru olup olmadığını şikâyet üzerine incelemek ve kanunla kendisine verilen diğer icra işlerine bakmak üzere, icra dairesinin üstünde icra mahkemeleri kurulmuştur. İcra mahkemesi, icra dairesinin üstünde olmakla birlikte, icra dairesine talimat veremez; ancak kanunun izin verdiği hallerde icra dairesini denetleyebilir. Bunun gibi kanunda belirtilen durumlar dışında icra mahkemeleri icra işlemlerini doğrudan icra dairesinin yerine yapamaz.
- ❑ İcra hâkimleri hakkında **10. maddedeki** iş görme yasağı uygulanmamakla birlikte, **10a maddesi** dolayısıyla hâkimin reddi müessesesi uygulanır. Ayrıca **11. maddedeki** akit yapma yasağı icra hakimleri hakkında da uygulanır.

İcra Mahkemesinin Görevleri

- İcra dairelerinin işlemlerine karşı yapılan şikâyetleri inceler (*m. 16-18*).
- Alacaklının takibine karşı borçlunun itirazı üzerine, itirazları inceleme, kaldırılması taleplerini karara bağlama merciidir (*m. 68-68a, 147, 150a, 269c, 275*).
- Hacizde ve iflâsta istihkak davalarını inceler (*m. 97-99, 228*).
- İhalenin feshini şikâyet yolu ile inceler (*m. 134*).
- İcra ve iflâs suçlarından önemli kısmına bakmakla görevlidir (*m. 331 vd.*).
- Bu görevleri dışında kanunla verilen diğer görevleri yapar. Örneğin, ilâmlı icrada icranın geri bırakılması taleplerini inceler (*m. 33*), takibin iptal veya talikine karar verir (*m. 71*). Bunların dışında görevleri için ayrıca bkz. *m. 26, 89, 121, 153, 251, 266*.

İcra Mahkemesinde Yargılama Usulü

- İcra mahkemesinde **basit yargılama usulü** uygulanır (*m. 18, 97, 228, 251; HMK m. 316-322*). İcra mahkemesine arz edilen hususlar ivedi işlerden sayılır ve bu nedenle özellikle **adlî tatil hükümleri uygulanmaz** (*m. 18, I; HMK m. 102-104*).
- İcra mahkemesi, icra-ıflâs suçları için yargılama yaparken ceza mahkemesi gibi hareket eder. Bu konuda *m. 347-354* hükümleri uygulanır.
- **İcra mahkemesi kararları kural olarak maddî anlamada kesin hüküm teşkil etmez.** Bunun sonucu olarak, icra mahkemesinde karara bağlanan bir husus, daha sonra genel mahkemelerde bir dava konusu yapılabilir. İcra mahkemesi kararları sadece o takip konusu hakkında, takip hukukuna özgü bir etkiye ve takip içinde bir kesinliğe sahiptir.

İcra Mahkemesi Kararları ve Kanun Yolu

- İcra Mahkemesinin ceza işlerine ilişkin yargılama ve kararları hakkında **m. 347-354** hükümleri uygulanır.
- İcra mahkemesinin hukuk işlerine ilişkin kararlarına karşı kanun yolu ise, **m. 363-366** arasında düzenlenmiştir. Bu çerçevede:
  - **20 Temmuz 2016** tarihinden **önce verilen** icra mahkemesi kararları hakkında, bunlar kesinleşinceye kadar, İİK'nun 5311 s. K. ile yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümlerinin (m. 363-366) uygulanmasına devam edilir.
  - **20 Temmuz 2016'dan** itibaren verilen icra mahkemesi kararlarına karşı gidilecek olan (olağan) kanun yolları, **istinaf** ve **temyizdir**. İİK m. 363 **icra mahkemesinin hangi kararlarına karşı istinaf yolunun kapalı olduğunu** düzenlemiştir. Bunun yanı sıra, İİK m. 363'te sayılanlar dışındaki kararlara karşı **istinafa başvurulabilmesi için, Kanunda belirtilen parasal sınırın geçilmesi** gerekir.
  - İcra mahkemelerinin verdiği kararlara karşı başvuru istinaf mahkemesinin **nihaî kararlarına** karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Ancak temyize başvurulabilmesi için, kararın miktar veya değerinin Kanunda belirtilen **parasal sınırı geçmesi** gerekir (m. 364,I; karşı. HMK m. 362/1a).

GENEL MAHKEMELER

- ❑ İcra ve İflâs takiplerinde yetkili ve görevli merci sadece icra mahkemeleri değildir. İcra mahkemeleri dışında genel mahkemeler de bazı hallerde görevlidir. İcra ve İflâs kanununda genel mahkemelere bırakılan işler tek tek belirtilmiştir. Bu durumlarda, genel mahkemeler icra ve iflâs hukukunda ilişkin özel hükümleri uygularlar.
- ❑ Örneğin, **İİK m. 29, II, 33, IV, 67, 69, 72, 89, III, 101, II, 142, 258, 264, 265, 266, 271, II, 275, IV-V, 276, II, 277-284.**

SAVCI VE ADALET MÜFETTİŞLERİ

- ❑ İcra Daireleri Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri vasıtasıyla denetime tâbi tutulur. Cumhuriyet savcıları bu daireleri yılda en az bir defa denetime tâbi tutar **(m.13)**.
- ❑ Teftişlerin yapılması, savcılıkların açık olması hallerinde bunun kimler tarafından yapılacağı ve teftiş raporlarının nasıl düzenleneceği Yönetmelikle belirlenir **(m.13a, II; Yön. m. 102 vd.)**.

ŞİKÂYET

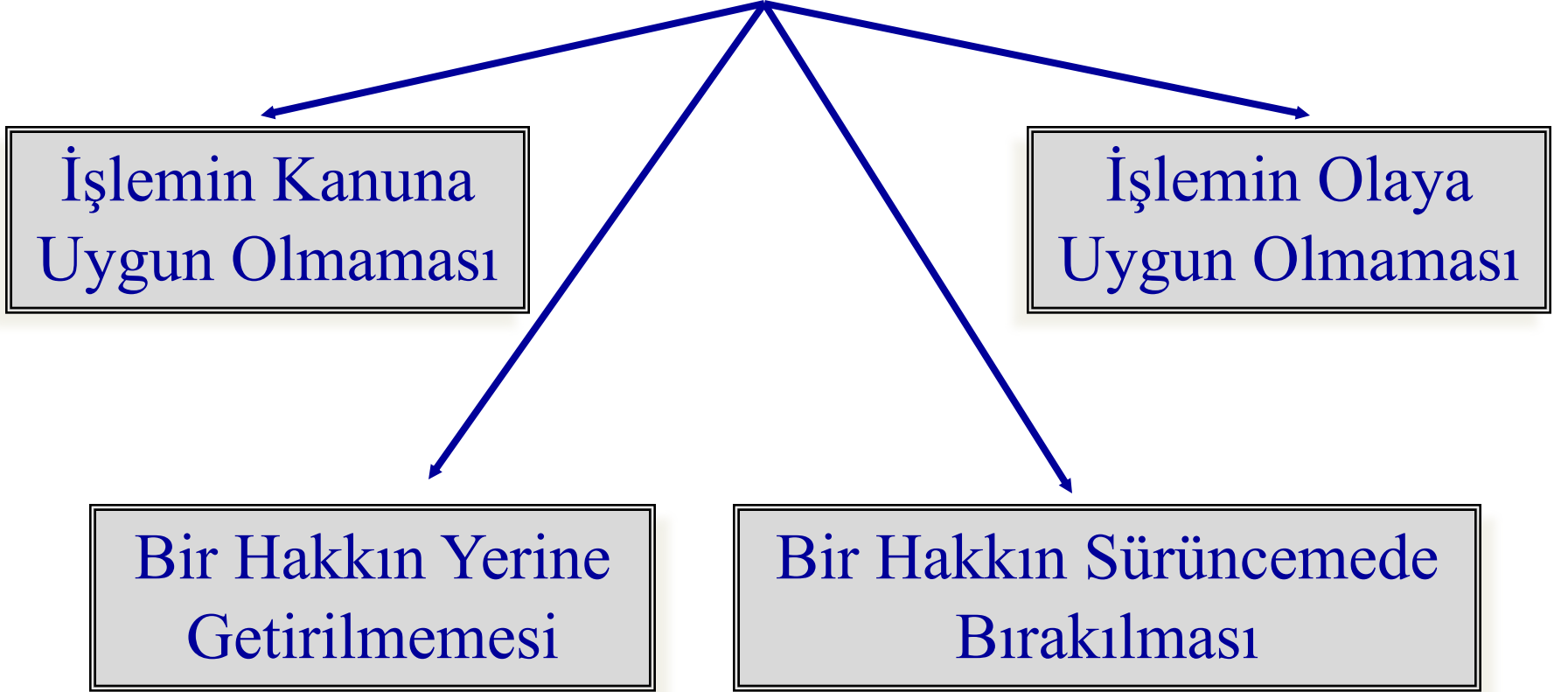
(m. 16-18, 22)

- Şikâyet, icra takibinin taraflarına veya hukukî yararı bulunan diğerk kişilere tanınmış ve bu yolla icra ve iflâs dairelerinin (veya diğerk icra organlarının) kanuna veya olaya uygun olmayan işlemlerinin iptalini veya düzeltilmesini ya da yapmadıkları veya geciktirdikleri işlemlerin yapılmasını sağlayan hukukî bir çaredir.

ŞİKÂYETİN KONUSU

- ❑ **Şikâyetin konusu, icra ve iflâs dairelerinin yapmış oldukları işlemlerdir.** İcra dairesinin işleminden maksat, somut olay karşısında icra dairesinin davranış biçimidir. İcra müdürünün sırf düşünce açıklaması veya muhtemel bir davranışı, şikâyet konusu olacak işlem olarak anlaşılamaz. İşlemin, şikâyete konu olabilmesi için mutlaka memurun olumlu bir davranışının olması gerekmez. İcra memurunun yapması gereken bir işlemi yapmaması veya ihmal etmesi, sürüncemede bırakması durumunda da bu olumsuz davranışı şikâyet konusu olabilir.
- ❑ Bir muamelenin şikâyet konusu olabilmesi için, şikâyet edenin mutlaka zarar görmesi gerekmediği gibi, icra organının kusurlu olması da gerekmez.
- ❑ Şikâyet konusu işlem icra veya iflâs dairesince yapılmış olmalıdır. Ancak, icra ve iflâs dairesi işlemlerine karşı icra mahkemesine başvurulabilir. Ancak, kanunda açıkça öngörülen hallerde, icra ve iflâs dairesi dışındaki bazı organların da işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurulabilir. İcra ve iflâs dairelerinin işlemleri dışında, iflâs idaresi (m. 227), alacaklılar toplanması (m. 225), iflâs bürosu (m. 221, IV), konkordato komiseri (m. 290, III), malvarlığının terki suretiyle konkordatoda alacaklılar kurulu kararlarına karşı (m. 309ç, I) şikâyet yoluna başvurulabilir.

ŞİKÂYET SEBEPLERİ (m. 16)

ŞİKÂYETİN TARAFLARI

ŞİKÂYET EDEN

- Şikâyet yoluna sadece icra takibinin tarafları değil, işlemine karşı şikâyet yoluna başvurulabilen cebri icra organı tarafından **yapılan bir işlemi iptal ettirmek veya düzelttirmek konusunda menfaati olan her ilgili, şikâyet yoluna başvurabilir.**
- İcra ve iflâs dairesi, kendi yapmış olduğu işlem için şikâyet yoluna başvuramaz. Ancak icra dairesi, sonradan yapmış olduğu işlemin yanlış olduğu düşüncesine varırsa, ***bir görüşe göre***, şikâyet süresi içinde yapmış olduğu işlemi değiştirebilir veya kaldırabilir. Bununla birlikte, şikâyet süresi geçtikten sonra yapılan işlem kesinleşeceğinden icra dairesi kesinleşen söz konusu işlemin değiştiremez veya iptal edemez. Bunun gibi icra memurunun işlemine karşı şikâyet yoluna başvurulmuş ise, henüz şikâyet süresi dolmasa bile icra memuru işlemi değiştiremez veya kaldıramaz. Çünkü şikâyet üzerine işlem hakkında karar vermek yetkisi icra mahkemesine aittir.
- Şikâyet edenin, medeni hakları kullanma ehliyetine, yani şikâyet ehliyetine sahip olması; yoksa şikâyetin onun adına kanuni temsilci tarafından yapılması gerekir. Bunun yanında ayrıca, şikâyet talebinde bulunana ilgilinin, şikâyetin konusunu oluşturan işlemin ilgili bulunduğu hak üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir.

ŞİKÂYETİN TARAFLARI

ŞİKÂYET OLUNAN

■ Şikâyet, icra ve iflâs dairesinin bir işlemine karşıdır. Bu anlamda, şikâyet edilen (olunan), şikâyet konusu işlemi yapan icra ve iflâs dairesidir. Ancak uygulamada işlemi yapan icra dairesi, şikâyet yolunda, *karşı taraf* olarak gösterilmemektedir. Bu durum, icra dairesinin icra mahkemesinde şikâyet incelemesi esnasında işlemi yapan olarak dinlenmesini, şikâyet talebine karşı cevabının alınmasını da zaman zaman engellemektedir.

■ Şikâyet bir dava olmadığı için şikâyet talebinde karşı tarafın hiç gösterilmemiş veya yanlış gösterilmiş olması, şikâyet talebinin reddini de gerektirmez.

■ Uygulamada genellikle şikâyet yoluna takibin taraflarından birisi başvurursa, şikâyette karşı taraf olarak takibin diğer tarafını göstermektedir. Bunun nedeni ise, şikâyet kabul edildiği takdirde şikâyet sonunda oluşan yargılama giderlerine karşı tarafın mahkum olmasını sağlamaktır. Ancak yapılan işlemde hiçbir etkisi ve yetkisi bulunmayan karşı tarafın karşı taraf olarak gösterilmesi ile yargılama giderlerine mahkum edilmemesi gerekir. Yargıtay'ın bu yönde kararları bulunmakla beraber, çoğu kez diğer taraf karşı taraf olarak gösterildiğinden, şikâyet giderlerine de o kişi mahkum olmaktadır.

ŞİKÂYETİN SÜRESİ

KURAL (m. 16, I)

- ❑ Şikâyet süresi, kural olarak şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi öğrendiği tarihten itibaren başlar ve *yedi gündür* (m. 16, I, 19, I).
- Şikâyet konusu işlem tebliğ edilmişse, süre tebliğden itibaren işlemeye başlar. İşlem, ilgiliye tebliğ edilmemişse, şikâyet eden, o işlemi hangi tarihte öğrendiğini ispat etmek zorunda olmaksızın, ilgilinin öğrenme tarihi olarak bildirdiği tarih, dikkate alınır. Ancak karşı taraf, şikâyet edenin işlemi daha önce öğrendiği iddia ve ispat edebilir. Bazı hallerde, şikâyet süresinin başladığı tarih, kanun tarafından belirlenmiştir. Örneğin ihale ile ilgili yolsuzluklara ilgililerin en geç ihale günü öğrendikleri kabul edilir (m.134, II).
- Şikâyet süresi, hak düşürücü niteliktedir. Süresinden sonra yapılan şikâyet, dinlenmez; zira icra dairesinin yapmış olduğu işlem kesinleşmiştir. Hukukumuzda şikâyet süresinin elde olmayan nedenlerle kaçırılmış olunması durumunda eski hale getirme yoluna (HMK. m. 95 vd.) başvurulamayacağı görüşü egemendir
- İcra mahkemesi de şikâyet süresinin sona ermesinden sonra yapmış olduğu işlemi geri alamaz veya değiştiremez.

İSTİSNALAR (m. 16, II)

- ❑ Kanunda belirtilen üç durumda şikâyet süreye bağlı değildir, *süresizdir* (m. 16, II). Bunlar:
  - Hakkın Yerine Getirilmemesi
  - Hakkın Sürüncemede Bırakılması
  - Kamu Düzenine Aykırılık

Özel Durum

Kambiyo senetlerine özgü takip yolunda, borçlunun kambiyo senedi vasfına ilişkin ileri süreceği şikâyetler için, ödeme emrinin tebliğinden itibaren **beş günlük** bir şikâyet süresi öngörülmüştür (m. 170a).

ŞİKÂYET USULÜ (YARGILAMASI) (m. 18)

- Şikâyet, icra mahkemesince incelenir ve karara bağlanır. İcra mahkemesinin şikâyeti inceleyebilmesi için kendisine talepte bulunulması gerekir. Ancak şikâyetin kamu düzenine aykırı olması halinde, başka bir sebeple kendisine dosya ulaşan icra mahkemesi kamu düzenine aykırılığı kendiliğinden nazara alabilir.
- Şikâyetin icra mahkemesi yerine icra dairesine yapılması herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz.
- Yetkili icra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu mahkemedir. İcra mahkemesinin yetkisi kesindir. Ancak hacizde ve satışta, haciz ve satış istinabe ile yapılmışsa, hacze (m. 79, II) ve satışa (m. 360) ilişkin şikâyetler haczi veya satışı yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesince karara bağlanır. Şikâyet, yetkili icra mahkemesine gönderilmek üzere başka yer icra mahkemesi aracılığıyla da yapılabilir.
- Şikâyet, icra mahkemesine verilecek bir dilekçeyle yapılacağı gibi sözlü olarak şikâyet beyanının icra mahkemesinde tutanağa geçirilmesi yoluyla da yapılabilir. İcra mahkemesi, şikâyeti basit yargılama usulüne (HMK. m. 316-322) göre inceler. Basit yargılama usulünde dava, dilekçeyle yazılı olarak açıldığı halde, şikâyette gerek talep gerekse cevaplar dilekçeyle olabileceği gibi sözlü şekilde de olabilir. Sözlü olarak şikâyet edilmek isteniyorsa, beyanın tutanağa geçirilmesi suretiyle yapılır.
- Kanunda ayrıca bir düzenleme bulunmadığı durumlarda, icra mahkemesi, iki taraf arasında duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını kendisi takdir eder. İcra mahkemesi, duruşma yapılmasını gerekli görürse, tarafları en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile şikâyeti inceler ve gereken kararı verir (m. 18, III). İcra mahkemesi, şikâyeti incelerken tanık dinleyebilir, bilirkişiye başvurabilir, gerektiğinde keşfe karar verir. İcra mahkemesi, şikâyet edenin bildirmiş olduğu nedenlerle bağlı değildir; şikâyete konu işlemin tümünü inceleyerek gereken kararları vermek yetkisine sahiptir.
- Şikâyet kendiliğinden icrayı durdurmaz. Şikâyeti inceleyen icra mahkemesi şikâyet sonuçlanıncaya kadar icranın durmasını gerekli görürse talep üzerine veya kendiliğinden icranın geri bırakılmasına karar verir (m. 22).

ŞİKÂYET HAKKINDA VERİLEN KARAR (m. 17)

ŞİKÂYETİN REDDİ

Şikâyet, süresi içinde yapılmamışsa veya şikâyet nedenleri yerinde değilse, icra mahkemesi, şikâyet talebini, ilk durumda usulden, ikinci durumda esastan reddeder. Şikâyet incelenmesi esnasında icranın durdurulmasına karar verilmişse, şikâyetin reddi üzerine icraya devam olunur.

ŞİKÂYETİN KABULÜ

Şikâyetin kabulü halinde icra memurunun işlemine göre üç şekilde karar verilebilir.

İşlemin Düzeltilmesi

İşlemin İptali

**Yapılmayan İşlemin
Yapılmasını Emretme**

İCRA HARÇ ve GİDERLERİ

İCRA HARÇLARI

Devletin icra hukuku alanındaki faaliyetine karşılık olarak aldığı paraya icra harcı denir. İİK'na göre icra ve iflâs harçları kanun tarafından belirlenir (m. 15, I). Harçlar Kanunu'nun (1) sayılı tarifesinin (b) bölümünde icra ve iflâs işlerinde alınacak harçlar belirtilmiştir. Peşin olarak ödenmesi gereken harçların tamamen ödenmedikçe harca konu işlem yapılmaz (HarçK m. 127, 32). İcra harçlarının en önemlileri şunlardır:

- Takip talebinde bulunan alacaklıdan (ilâmlı ve ilâmsız icrada) alınan ve **maktu olan başvurma harcı**.
- **İlâmsız icrada** takip talebinde bulunan alacaklıdan alınan alacak miktarının % 5'i **oranında peşin harç** bulunmaktadır (Harç.K. m. 29).
- Takibin başarı ile sonuçlanması üzerine **tahsil harcı** alınır. **Değeri belli olmayan icra takiplerinde** örneğin, çocuk tesliminde **maktudur**. **Değeri belli olan icra takiplerinde ise nispî olup**, tahsil aşamasına göre farklılık gösterir. Ödeme veya icra emrinin tebliği üzerine hacizden önce ödenen paralardan % 4,55; hacizden sonra satıştan önce ödenen paralar için % 9,10; haczedilen veya rehinli malların satılıp paraya çevrilmesi suretiyle tahsil olunan paralardan % 11,38; resmi ve özel müesseseler memur ve hizmetlilerinin maaş, ücret, gündelik ve sair hizmet gelirlerinin haczi suretiyle tahsil olunan paralardan % 4,55 tahsil harcı alınır. Her ne sebeple olursa olsun, icra takibinden vazgeçildiğinin tutanağa yazılması için vazgeçilen miktara ait tahsil harcının yarısı alınır. Ancak, mal satılıp paraya çevrilmişse tamamı alınır (HarçK m. 23).
- Bunların dışında **icra takibinin sonunda alacaklıdan % 2 oranında cezaevleri harcı** alınır, değeri belli olmayan takiplerde **maktudur**.
- İcra dairesi dışında icra mahkemesine başvuru halinde de bazı harçlar alınır. İcra mahkemesine başvurularda da başvuru harcı alınır. İcra mahkemesinde oturum harcı alınmaz. Bununla birlikte icra mahkemesi kararlarından (şikâyet veya itirazın kaldırılmasında) dolayı maktu karar ve ilâm harcı alınır; icra mahkemesinde görülen iş, bir dava ise (istihkak davası gibi) bu durumda binde otuz altı, nisbî karar ve ilâm harcı alınır. Ancak, icra mahkemesinin cezaya ilişkin kararları bu harçtan muaftır (Harç K. m. 13, f).

İCRA GİDERLERİ

- İcra masrafları veya giderleri, icra organlarının icra takibini tam ve doğru şekilde yürütmeleri için harcanan paralardır. Bunlar, icra takibine ilişkin iş veya hizmetin gerektirdiği ücret olup, bu işi veya hizmeti yapan kişiye ödenir. Ödeme emrinin tebliğ, haciz, paraya çevirme, paylaşırma, posta giderleri, haczedilen şeyin muhafazası veya işletilmesi için gerekli masraflar, bilirkişi, yol giderleri bu kapsamdadır.
- Bir icra işleminin yapılabilmesi için buna ilişkin giderin alacaklı tarafından peşin olarak verilmesi gerekir; aksi halde talep hükümsüz kalır. Fakat alacaklı ilk ödenen paradan yaptığı giderleri alabilir (m. 59, 138).

İCRADA VEKÂLET ÜCRETİ

- İcra takip giderleri arasında vekâlet ücreti önemli bir miktar tutar. Bu sebeple Kanun'da (m. 138, III) ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifelerinde (m. 3, II, 12, 13), borçluya yükletilecek vekâlet ücreti ayrıca düzenlenmiştir.
- İcrada da temsil avukatların tekelindedir. Ancak avukat tutmak zorunluluğu bulunmamaktadır.
- Burada da vekâlet ücretinden bahsederken davada olduğu gibi, müvekkille vekil arasında kararlaştırılan vekâlet ücreti ile takip gideri olan vekalet ücretini birbirine karıştırmamak gerekir. Müvekkille vekil arasında kararlaştırılan ücret konusunda yargılama hukukunda geçerli olan ilkeler burada da geçerlidir. Ancak, icra gideri olan vekâlet ücreti icra müdürü tarafından Avukatlık Asgari Ücret tarifesine göre hesaplanır. Bu hesaplama talep olmasa dahi takip gideri olarak kendiliğinden yapılması gerekir. Alacaklı haksız çıkarsa alacaklıya, borçlu haksız çıkarsa borçluya vekalet ücreti yükletilir.
- Şayet takip prosedürü içinde icra mahkemesine müracaat edilmişse, icra mahkemesinde de avukatla temsil durumunda ayrıca vekâlet ücreti hesaplanır.

HARÇ VE GİDERLERDEN SORUMLULUK

- Medenî yargılama hukukunda olduğu gibi, takip hukukunda da harç ve giderler sonuçta haksız çıkana yükletilir.
- Borçlu takibin sonunda haksız çıkarsa, icra harç ve giderleri borçluya yükletilir **(m. 15, I, 59, I, 138, II, III)**. Ancak alacaklı takibini satış ve paylaşırma aşamasına kadar götürmez, talebini geri alır ve takip etmezse, borçlu harç ve giderlerden sorumlu tutulmaz.
- Borçlunun haksız çıkması durumunda harç ve giderlerden sorumlu olacağı hakkındaki kuralın kanunda belirtilen istisnası varsa bu durumda borçlu sorumlu olmaz. Örneğin, cezaevleri harcından borçlu haksız da çıksa alacaklı sorumlu olacaktır. Cezaevleri harcı tahsil harcı ile birlikte alınır ve münhasıran alacaklıya aittir; haksız çıkması durumunda borçluya yükletilmez. Bu konuda aksine sözleşme yapıp yapılamayacağı konusunda farklı görüşler bulunmakla birlikte Yargıtay çoğunlukla aksinin kararlaştırılmayacağı görüşündedir.
- Adlî yardım hakkındaki hükümler takip işlerinde de uygulanır **(m. 15, II)**.

TEBLİGAT

- Tebligat hakkında genel kurallar icra ve iflâs hukukunda da geçerlidir. Nitekim **İİK'nun 21.** maddesine göre, icra dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile ve Tebligat Kanunu hükümlerine göre olur. Bu tebliğler makbuz karşılığı doğrudan doğruya tevdi suretiyle de yapılır.
- Mümkün olduğu kadar çabuk ve doğru tebligat yapılabilmesi için **21. maddede** ve 4949 sayılı Kanunla diğer maddelerde önemli değişiklikler yapılmıştır.
- İlâmda ve 38. maddeye göre ilâm niteliğinde belgelerle ipotek senedinde yazılı olan adresini değiştiren alacaklı veya borçlu; keyfiyeti birbirine noter vasıtasıyla bildirmiş olmadıkça, tebligat aynı adrese, yani ilâm veya ilâm niteliğindeki belgede yer alan adrese yapılır. Bu adreste bulunulmadığı takdirde Tebligat Kanununun 35. maddesi uygulanır **(m. 21, II)**. Ancak usulüne uygun olarak yeni adres bildirildiği halde kötü niyetle eski adrese tebligat yaptıran taraf, diğer tarafa verdiği bütün zararları yüzde onbeş fazlasıyla ödemeye mecbur olduğu gibi ayrıca 343. maddeye göre cezalandırılır **(m. 21, III)**.
- İcra takiplerinde kötü niyetli borçluların yurt dışında adres göstererek takibi geciktirmesini önlemek amacıyla 4949 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler arasında, yurt içinde adres göstermek zorunluluğu getirilmiştir. Bu şekilde yurt dışına tebligat yapmanın zorluğu zaman alması önlenmek istenmiştir. Örneğin, genel haciz yolu ile takibe itiraz eden borçlu veya vekili yurt içinde adres göstermek zorundadır **(m. 62, III)**. Aksi halde itiraz yapılmamış sayılır. Ayrıca bkz. **m. 68/b, m. 148/a, m. 91, m. 134, II**.

SÜRELER

- İcra ve iflâs işlerinin çabuk sonuçlanmasını sağlamak için Kanunda bir takım süreler öngörülmüştür. Sürenin ne kadar olduğunu genellikle kanun belirlemiştir. Bazı hallerde ise kanun sürenin belirlenmesini cebrî icra organlarına bırakılmış, bazen de bu sürenin sınırlarını belirtmiştir.
- **Süreler, ilgililer için ve icra organları için konulmuş süreler olarak ikiye ayrılır.**
  - **İlgililer** süresinde işi yapmazlarsa o işlemde beklenen fayda elde edilemez veya kendisine yönelik tehlikeyi önleme imkânı ortadan kalkar. **İlgililer için konulan süreler kesindir.**
  - **İcra organları** kendileri için konulan sürede işlemi yapmazsa o işlem yine geçerlidir. Ancak duruma göre şikâyet yoluna başvurulabilir.
- Sürelerin nasıl hesaplanacağını kanun düzenlemiştir **(m. 19)**. Ayrıca sürelerin ne zaman başlayacağını da o süreye ilişkin hükmünde belirtmiştir. Böyle bir açıklık yoksa sürenin tebliğle işlemeye başlayacağı kabul edilebilir.
- İcra ve iflâs dairelerinde ve icra mahkemesinde adlî tatil hükümleri uygulanmaz, adlî tatilde de çalışırlar **(HMK m. 102-104)**.
- İcra ve İflâs Kanununda öngörülen süreler kesindir. Ancak bu ilgililer için konulmuş süreler bakımından geçerlidir. İlgililer sözleşme ile süreleri değiştiremezler, bu yönde yapılan sözleşmeler hükümsüzdür, bu durumu icra organları kendiliğinden dikkate alırlar. Ancak, herhangi bir sürenin geçmesinden yararlanma hakkı olan borçlu bu hakkından vazgeçebilir **(m. 20)**. Örneğin, ancak itiraz süresi olan yedi gün geçtikten sonra haciz istemek mümkündür, bununla birlikte, borçlu bu süre dolmadan önce itirazı olmadığını bildirip, borcu kabul edebilir. Bu durumda yedi gün dolmadan da haciz istenebilir. Borçlunun vazgeçmesi üçüncü kişileri etkilemez.

TATİL VE TALİKLER (m. 51-56)

Bazı sosyal düşüncelerle, bazı zamanlarda borçluya karşı icra takip işlemlerinin yapılamayacağı öngörülmüştür. Bu zamanlara kanun tatil ve talik halleri demektedir. Bu süreler içinde kural olarak hiç bir **icra takip işlemi** yapılamaz. Buna göre, icra takip işlemi sayılmayan işlemler bu süreler içinde yapılabilir.

TATİL ZAMANLARI

TATİL SAATLERİ

■ Tatil saat ve günlerinde icra takip işleri yapılamaz. Tatil saati, güneşin batmasından bir saat sonrası ile güneşin doğmasından bir saat önceye kadarki devredir ve bu devre gece vakti olarak nitelendirilmektedir **(m. 51)**.

■ Gece iş görülen yerlerde gece vakti hasılat haczi mümkündür. Bunun dışında gece vakti haciz yapılması mümkün değildir. Ancak, gündüz vakti başlamış olan hacze gece vakti de devam edilir, gece vakti tebligat da yapılabilir.

TATİL GÜNLERİ

Tatil günlerinden maksat resmî tatil günleridir. Kural olarak tatil günlerinde hiç bir icra takip işlemi yapılamaz **(m. 51, I)**. Bu kuralın istisnaları şunlardır: Haciz yapılabilir, muhafaza tedbirleri alınabilir, tebligat yapılabilir. Borçlunun mal kaçırdığı anlaşılırsa gece vakti dahi haciz yapılabilir.

TALİK HALLERİ (m. 52-55)

□ Talik halleri şunlardır:

- Borçlunun yakınlarından birinin ölümü (m. 52).
- Borçlunun ölümü (m. 53).
- Borçlunun tutuklu veya hükümlü olması (m. 54).
- Borçlunun asker olması (54/a).
- Borçlunun ağır hastalığı (m. 55).
- Özel talik halleri, konkordato mühleti (m. 287) ve fevkalade hallerde mühlet (m. 317-330).

□ **Talik hallerinde de icra takip işlemi yapılamaz.** Kanunun öngördüğü bu talik hallerinde, borçlunun mal kaçırmaya ihtimali varsa borçlu malları haczedilebilir.

□ Takip talikleri sırasında sürelerin işlemesi durmaz, borçlu veya icra organları için konulmuş olan bir sürenin sonuncu günü bir talik erteleme gününe rastlarsa, süre **talikin bitiminden sonra bir gün** daha uzatılır (m. 56).

İCRA TAKİBİNİN TARAFLARI VE TAKİP YOLUNUN DEĞİŞTİRİLMESİ

İCRA TAKİBİNİN TARAFLARI

İcra takibinin tarafları alacaklı ile borçludur. Alacaklı takipte bulunan, talepte bulunan kimsedir; borçlu ise, kendisine karşı takip yapılan, borçlu gösterilen kimsedir. Zaman zaman icra takibi içinde üçüncü kişiler yer alsada bunlar takibin tarafı değildir.

TARAF, TAKİP VE TAKİP İŞLEMİ EHLİYETİ

- İcra takiplerinde de taraf ehliyeti ve takip ehliyeti TMK'na göre tespit edilir.
- TMK'na göre hak ehliyetine sahip olan gerçek ve tüzel kişiler aynı zamanda **taraf ehliyetine** sahiptir. Borçlu icra takibi sırasında ölürse, icra takibine terekeye karşı devam edilir. Bu konuda 53. madde düzenlemesi dikkate alınmalıdır.
- TMK'na göre fiil ehliyetine sahip olanlar **takip ehliyetine** de haizdir. Takip ehliyeti bizzat veya bir vekil aracılığı ile alacaklı olarak takibi sürdürebilmek veya borçlu olarak takibe karşı koyabilme yeteneğidir. Takip ehliyeti medeni usûl hukukundaki dava ehliyetinin icra ve iflâs hukukundaki görünümüdür.
- Bazı durumlarda taraf ehliyeti ve takip ehliyeti bulunmakla birlikte tarafın takip işlemi ehliyeti olmayabilir. Örneğin iflâs kararı verilen müflisin taraf ehliyeti ve takip ehliyeti olmakla birlikte, taraf **takip işlemi yapma ehliyeti** sınırlanmıştır.

TAKİPTE SIFAT

- Takipte de alacaklı ve borçlunun maddi hukuk bakımından alacaklı ve borçlu olması gerekir. Taraf ve takip ehliyetine sahip alacaklı ayrıca gerçekten alacaklı olmalıdır.
- Sıfat işin esasına ilişkin olup, borçlu gösterilen kimseye karşı alacaklı olmayan bir kimse takip yaparsa takibe **itiraz yoluyla** karşı konulabilir.
- Taraf ve takip ehliyeti takipte bulunması gereken zorunlu koşullardır. Taraf ve takip ehliyetinin bulunup bulunmadığı hem icra memuru hem de icra mahkemesi kendiliğinden araştırmalıdır. Bu sebeple taraf ve takip ehliyeti **şikâyetin konusudur**. Buna karşılık sıfat taraflarca ileri sürülmelidir ve icra memuru veya icra mahkemesi tarafından kendiliğinden nazara alınamaz. Bu sebeple **itirazın konusunu** oluşturur.

TARAFLARIN TEMSİLİ

Burada da kanunî temsil ve iradî temsile ilişkin genel kurallar geçerlidir.

TAKİP ARKADAŞLIĞI

Medeni usûl hukukundaki gibi, icra hukukunda da alacaklı ve borçlu tarafta birden fazla kişinin yer alması yani takip arkadaşlığı mümkündür. Ancak takip arkadaşlığı dava arkadaşlığına nazaran daha sınırlı hallerde söz konusu olur. Zira, ihtiyari dava arkadaşlığına nazaran ihtiyari takip arkadaşlığı daha az uygulama alanı bulmaktadır. Buna karşılık maddi hukuk bakımından birden fazla kişinin borçluya karşı birlikte takip yapma zorunluluğu olabilir. Örneğin, miras şirketinin bir alacağından dolayı tüm mirasçılarının birlikte takip yapmaları gerekir. Yine adi ortaklıkta ortaklar adi ortaklığın alacağını birlikte takip etmek zorundadır. Bu durumda alacaklılar arasında zorunlu takip arkadaşlığı vardır.

TARAFTA DEĞİŞME

- Takip sırasında, alacağın devri veya taraflardan birisinin ölümü nedeniyle taraflarda değişme söz konusu olabilir.
- Takip başladıktan sonra alacaklı tarafta değişme alacaklının ölümü veya alacağını bir üçüncü kişiye devri sonucu olabilir. Alacaklı takip başladıktan sonra ölürse, mirasçılar takibe kaldığı yerden zorunlu takip arkadaşı olarak devam ederler. Alacaklının takip başladıktan sonra alacağını devri halinde de alacağı devralan kişi takibe kaldığı yerden devam eder. Yani takip kesinleşmişse haciz talep edebilir, haciz yapılmışsa, satış isteyebilir. Usûlüne uygun olarak alacağın temlik veya borcun nakli söz konusu olursa, yeni alacaklı ve yeni borçlu tarafından takibe kaldığı yerden devam olunur.
- Takip sırasında borçlunu değişmesi alacaklının değişmesine nazaran daha farklıdır. Takibin başlamasından sonra borçlu borcun nakli sözleşmesi ile borcunu üçüncü kişiye devrederse, alacaklının yeni borçluya karşı yeniden takip yapması gerekir. Mevcut takibi kaldığı yerden yeni borçluya karşı devam ettiremez. Borçlunun ölümü halinde ise, takibe terekeye veya mirasçılara karşı devam edebilir.

TAKİP YOLUNUN DEĞİŞTİRİLMESİ

İflâsa tâbi borçlusunu hakkında haciz veya iflâs yollarından birini seçmiş olan alacaklı, seçtiği bu yolu bir defaya mahsus olmak üzere değiştirebilir (m. 43, II). Bu durumda yeniden harç ödenmez, aynı dosya üzerinden yeni takip yolu yürür. Alacaklı, yeni seçtiği yola uygun olarak yeniden takip talebi doldurur ve buna uygun yeni bir ödeme emri gönderilir. Daha önceki takip yolu kesinleşmiş olsa dahi, borçlu yeni gönderilen ödeme emrine itiraz edebilir.

Ancak burada rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibin özellikleri dikkate alınmalıdır.